

Rudi
Hermans
Trilogie
Land
verhuizing

Terug naar Törökbálint
Liefdesverklaringen
Levenswerk

DEEL I

De dood waart rond in de gedaante van een oud gebocheld kereltje met rotte tanden, een kromme neus en stekende oogjes. In zijn dichtgeknepen rechtervuist houdt hij een gloeiende sintel geklemd waarmee hij zijn slachtoffers maar even hoeft aan te raken om ze in laaiende toortsen te doen veranderen.

Dat althans is de mening van mijn vader. Telkens als hij naar buiten moet, kijkt hij dan ook schichtig uit naar mannetjes die ook maar enigszins aan deze beschrijving beantwoorden.

Hij maakte me voor het eerst deelgenoot van zijn nachtmerrie op de avond van mijn zesde verjaardag. Hij had het nodig gevonden me naar bed te brengen, weliswaar na enig aandringen van mijn moeder, die oordeelde dat hij me maar eens het gebruikelijke verhaaltje voor het slapengaan moest vertellen. Als ik me goed herinner is het bij die keer gebleven, maar ik ben zijn verhaaltje dan ook nooit meer vergeten.

Mijn vader had toen al een heel slecht gebit. Zijn neus was altijd erg krom geweest en in zijn ogen lag die avond een blik die zo mogelijk nog meer stak dan anders.

De gil die ik slaakte toen ik plotseling besepte dat ik voor het eerst in mijn nog prille bestaan de dood recht in de ogen keek, veroorzaakte bij mijn moeder bijna een hartstilstand. De volgende avond vertelde zij me weer een echt sprookje.

De dood is voor mijn vader een absoluut taboe. Aan dodenwaken neemt hij niet deel en de enige begrafenis die hij ooit zal bijwonen is die van zichzelf. Hij denkt dat doodgaan een besmettelijke ziekte is die je maar beter niet op kunt lopen. Je zou er weleens aan kunnen sterven, is zijn opvatting en tegen zoveel gelijk is het moeilijk argumenteren.

Datzelfde gelijk ligt ook nu weer breed over zijn gezicht uitgesmeerd terwijl hij op het perron staat te wachten tot de trein waarin mijn moeder en ik hebben plaatsgenomen, eindelijk vertrekt. Bij het zoeken naar de gereserveerde zit- en slaapplaatsen en bij het stouwen van de bagage heeft hij zich behulpzaam getoond. Het afscheid van mijn moeder bestond uit een zuinige zoen op de wang, geluidloos, emotieloos, liefdeloos. Mij heeft hij enkele tellen aangekeken, verwonderd, alsof hij nu pas

de zoon zag die voor hem stond. Na de daaropvolgende korte knik is hij uit de trein gestapt, weer het perron op, waar hij nu nog staat. Mijn moeder heeft het raampje op het gangpad naar beneden geschoven en drukt mij tegen zich aan, alsof ze op die manier wil voorkomen dat ik op het laatste moment nog van mening verander en haar de reis alleen laat maken. Als ze iets tegen hem zegt, kijkt hij weg en knikt kort. Ik heb er het raden naar of hij er een woord van verstaat.

‘Ik heb je zus gevraagd om elke dag te komen koken’, roept ze hem toe. Hij kan geen dag zonder een warme maaltijd. ‘En het winkelmeisje blijft ’s avonds wat langer om op te ruimen. Daar hoeft jij je dus geen zorgen om te maken.’

Vandaag is het zondag en is de winkel ’s middags gesloten. Zijn blik verliest zich in de massa die op de perons van Liège-Guillemins heen en weer rent. Even voel ik medelijden met hem. Hij lijkt zo klein in zijn zondagse muisgrijze pak dat hem veel te ruim zit. De mouwen van zijn jas reiken tot halverwege zijn handen en de broekspijpen vallen te laag op zijn schoenen. Hij maakt een verloren indruk maar probeert de ontreddeering zo goed mogelijk verborgen te houden. Het resultaat is een verkrampde grijns op een te bleek gezicht.

‘Zou je voor ik vertrek niet willen lezen wat ze voor jou in de brief hebben geschreven?’ Moeder is erin geslaagd om de brief ongemerkt uit haar handtas te nemen. Ze zwaait ermee om zijn aandacht te trekken. Hij ziet hem en wordt nog bleker. Hij schudt het hoofd.

‘Maar waarom dan niet? Je gaat toch niet dood door te lezen over iemand die pas is gestorven?’ Ze strekt haar arm en maakt een draaiende polsbeweging alsof ze hem de brief wil toewerpen.

Hij zet enkele stappen naar voren, tot hij vlak onder het raampje staat. De spieren in zijn hals staan strak gespannen als hij het hoofd achteroverbuigt om haar te kunnen aankijken. Mijn blik mijdt hij.

‘Het hoeft niet’, roept vader dan, zijn handen als een toeter aan de mond. ‘Ik weet dat hij dood is en dat spijt me voor hem, eerlijk waar. Maar ik ga niet mee, hij wordt er niet weer levend van. Het heeft geen enkele zin.’

‘Ook niet na vijfenveertig jaar?’

‘Zelfs dan niet.’

Aandringen is zinloos. De discussie is de afgelopen twee weken uitpuittend gevoerd maar de conclusie van vandaag is dezelfde als toen.

‘Luister...’ zegt mijn vader, maar hij wordt onderbroken door het snerpende fluitje van de perronwachter,

het sein om alle portieren te sluiten. Ik heb de indruk dat ik mijn vader, ondanks het plotseling toegenomen kabaal, een zucht van opluchting hoor slaken.

De trein rijdt, maar moeder blijft zwaaien met de brief. Vader steekt zijn hand op. Een afscheidsgroet of een ultieme poging de brief alsnog te grijpen? De brief wordt voor hem een snel kleiner wordende witte vlek, terug op weg naar de plaats van herkomst...